

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГАЛЦЕЙСЬКА ЮЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 336.71

**РЕСУРСНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ РИНКОВИХ
ПЕРЕТВОРЕНЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Тернопіль – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Дзюблюк Олександр Валерійович,
Тернопільський національний економічний університет,
завідувач кафедри банківської справи

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Івасів Ігор Богданович,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима
Гетьмана»,
професор кафедри банківської справи

кандидат економічних наук, доцент
Вожжов Сергій Павлович,
Севастопольський національний
технічний університет,
доцент кафедри фінансів і кредиту

Захист відбудеться «__» _____ 2011 року о __ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Львівська 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль, майдан Перемоги, 3.

Автореферат розісланий «__» _____ 2011 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

М.П. Шаварина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Запорукою повноцінного функціонування економіки країни є наявність ефективно діючої банківської системи, оскільки саме їй належить визначальна роль у стимулюванні економічного зростання. Дана роль обумовлюється виконанням особливої функції банків – функції провідних фінансових посередників, які забезпечують переміщення грошових ресурсів між різними економічними агентами задля задоволення їхніх потреб у позичкових коштах, що є необхідною умовою розширеного відтворення. Це, в свою чергу, вимагає від банків нарощування обсягів, оптимізації структури та вдосконалення роботи з мобілізації банківських ресурсів.

Формування достатніх за обсягом та оптимальних за своїм складом банківських ресурсів складає основу діяльності будь-якої банківської установи, оскільки цей процес перебуває в тісному взаємозв'язку зі здійсненням активних операцій та створює передумови для отримання прибутку, підтримання достатньої ліквідності, формування позитивного іміджу та підвищення довіри з боку суб'єктів ринку.

В сучасних умовах, коли в Україні відчувається вплив світової фінансової кризи, надзвичайно важливим завданням щодо удосконалення банківської діяльності є забезпечення ефективного формування та використання ресурсів. Потреби економічного розвитку, подолання спаду виробництва та обмеженість фондового ринку обумовлюють підвищений попит на банківські кредити, при чому особливо гостро стоїть проблема формування довгострокових ресурсів, попит на які зростає виходячи із потреб у грошовому забезпеченні інвестиційної діяльності як необхідної умови розширеного відтворення. Важливою проблемою для банків стало зростання недовіри з боку домашніх господарств, що призвело до великого відпливу депозитних коштів на піку кризових явищ і негативно вплинуло на ліквідність банківських установ, а також суттєво підірвало можливості банківської системи до кредитування економіки та поставило під сумнів її стабільність. Все це вимагає особливої уваги до проблем формування банківських ресурсів, а саме до розробки і впровадження ресурсної політики, яка б враховувала особливості функціонування та інтереси конкретної банківської установи, банківської системи, економіки країни в цілому з одночасним узгодженням потреб і інтересів вкладників та акціонерів банку.

Необхідність вдосконалення формування банківських ресурсів в умовах ринкових перетворень економіки зумовили появу значної кількості праць вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячених дослідженню особливостей власного капіталу, а також можливостей розширення обсягів запозичених і залучених ресурсів банків, що вказує на важливість даної проблеми в організації банківської діяльності та необхідності пошуку шляхів її розв'язання.

Вивченню питань формування банківських ресурсів багато уваги приділено у роботах таких зарубіжних економістів як: Н.Г.Антонов, І.Т.Балабанов, Ю.А.Бабичева, Е.Дж.Доллан, Є.Ф.Жуков,

В.І.Колесніков, Л.П.Кролівецька, Т.Кох, О.І.Лаврушин, Г.С.Панова, П.С.Роуз, Дж.Ф.Сінкі, А.Сміт, В.М.Усоскін, М.Фрідман, Дж.Р.Хікс, Й.Шумпетер, А.Шварц та ін.

Теоретичні та практичні аспекти формування ресурсів банків вивчалися також вітчизняними науковцями. Значний внесок у дослідження цієї проблеми зробили українські вчені О.Д.Василик, З.М.Васильченко, О.В.Васюренко, О.Д.Вовчак, А.П.Вожжов, С.П.Вожжов, О.В.Дзюблюк, А.С.Гальчинський, О.Д.Заруба, І.Б.Івасів, Г.Т.Карчева, П.В.Матвієнко, А.М.Мороз, В.І.Міщенко, С.М.Павлюк, А.А.Пересада, Л.О.Примостка, О.І.Пилипченко, М.Ф.Пуховкіна, К.Є.Раєвський, М.І.Савлук.

Відзначаючи значимість проведених наукових досліджень, слід вказати, що авторами цих робіт розглядаються окремі аспекти багатогранної проблеми, пов'язаної із вивченням сутності, передумов та особливостей механізму формування ресурсів банків, а також із регулюванням банківського капіталу. Однак досі не сформульовано єдиного тлумачення поняття «ресурсна політика банку» та не розроблено чіткого, цілісного механізму її формування і реалізації. Саме тому дана проблема потребує додаткового дослідження, враховуючи стрімкий розвиток банківського бізнесу та новітні реалії української економіки в процесі реалізації ринкових перетворень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри банківської справи Тернопільського національного економічного університету як складова частина теми «Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів» (державний реєстраційний номер 0106U011824) та теми «Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання» (державний реєстраційний номер 0108U002110). Роль автора у виконанні цих тем полягала у здійсненні ряду розробок, пов'язаних із удосконаленням базових напрямів роботи банків із депозитного обслуговування клієнтів та оптимізації політики комерційних банків щодо формування ресурсів.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад організації банками роботи з формування ресурсної політики, яка б забезпечувала нарощування та якісну структуру ресурсів банківських установ України. Для досягнення поставленої мети визначено ряд основних завдань:

- обґрунтувати економічну роль та зміст діяльності банків в умовах ринкової трансформації економіки;
- визначити сутність поняття «ресурсна база банку» та розмежувати її із поняттями «банківські ресурси», «банківський капітал», дослідити теоретичні основи її формування як основи діяльності та забезпечення фінансової стійкості банківських установ;
- розглянути економічні і фінансові передумови та механізм формування банківських ресурсів;
- з'ясувати сутність ресурсної політики банків, визначити її цілі та елементи;
- дослідити особливості формування окремих складових банківських ресурсів, а саме власного капіталу, залучених та позичених коштів;

- на концептуальному рівні сформулювати порядок дій банківських установ щодо реалізації ними ресурсної політики;
- визначити сутність банківських ризиків, що виникають при формуванні ресурсів банків, та з'ясувати шляхи їх мінімізації;
- розглянути можливості розширення напрямів залучення додаткових коштів банківськими установами;
- сформулювати практичні рекомендації щодо розширення спектру діяльності комерційних банків у процесі формування ресурсів.

Об'єктом дослідження є функціонування банків в умовах ринкової трансформації економіки України.

Предметом дослідження є процес формування та реалізації комерційними банками ресурсної політики.

Методи дослідження. У процесі дисертаційного дослідження було використано загальнонаукові прийоми і методи наукового пізнання. Серед них, зокрема: метод теоретичного узагальнення і порівняння – для розкриття сутнісних аспектів при обґрунтуванні поняття ресурсної бази та її ролі в діяльності банківської установи, а також для дослідження тенденцій і закономірностей організації роботи банків із формування власного капіталу та мобілізації тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку; метод системного оцінювання – для розгляду базових теоретичних аспектів відносин банків з суб'єктами господарювання; метод аналізу і синтезу – для оцінки ролі банківських установ на фінансовому ринку в процесі виконання ними функції фінансового посередництва; метод причинно-наслідкового зв'язку – для обґрунтування особливостей дії чинників впливу на структуру та якість банківських ресурсів, а також напрями їх використання; абстрактно-логічний метод – для визначення шляхів покращення роботи банків у напрямку формування і забезпечення стабільності банківських ресурсів.

Інформаційну базу роботи складають законодавчі та нормативні акти, які регулюють діяльність банків, офіційні матеріали Національного банку України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів з досліджуваної проблеми, енциклопедичні та довідкові видання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні і практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з формуванням банками своїх ресурсів в умовах трансформаційних змін економіки. У процесі дослідження були отримані такі найбільш суттєві наукові результати:

вперше:

- сформульовано поняття «ресурсної політики банків» як розробки і практичної реалізації банківською установою системи заходів з управління процесом мобілізації коштів суб'єктів ринку для формування необхідних за обсягами та структурою грошових ресурсів та подальші дії щодо їхнього розширення або звуження з метою задоволення інтересів і потреб банку, його власників і кредиторів, а також з урахуванням вимог регулюючих органів. Обґрунтування даної дефініції

дозволяє акцентувати увагу на управлінському аспекті організації операцій банку із акумуляції ресурсів, вказуючи на необхідність формування ресурсів з урахуванням стратегічних цілей його діяльності;

– розроблено концепцію формування і реалізації ресурсної політики банку, що передбачає ряд послідовних етапів проведення банківським менеджментом практичних заходів із підготовки, аналізу, формування і контролю, які забезпечують досягнення стратегічних цілей ресурсної політики банку та управління процесом мобілізації ресурсів у такий спосіб, щоб забезпечити акумуляцію необхідних обсягів та структури ресурсів при мінімальних витратах. Перевагою такого концептуального рівня управління операціями із мобілізації ресурсів є охоплення всіх аспектів даної роботи на рівні банківської установи;

удосконалено:

– визначення ресурсної бази банку, котру слід розглядати, як частину банківських ресурсів, мобілізованих на фінансовому ринку, які знаходяться в його володінні та розпорядженні на визначений момент часу і здатні створити умови та забезпечити можливості банку щодо проведення прибуткової діяльності, подальшої акумуляції коштів і підтримання банківської ліквідності. Виокремлення даного поняття дозволяє зробити чіткий поділ банківських ресурсів на дві частини, одна з яких може бути розміщена в активи і буде приносити прибуток, а інша створює необхідні умови для проведення ефективної банківської діяльності;

– визначення суті банківських ресурсів як сукупності акумульованих банком грошових коштів, які відображають зобов'язання банку перед власниками і кредиторами, що перебувають у розпорядженні банку на умовах власності чи прав розпорядження і можуть бути використані ним для здійснення активних операцій та надання послуг з метою отримання прибутку, а також створення умов для подальшого зростання банку. На відміну від існуючих підходів, які або ототожнюють банківські ресурси з банківським капіталом, або розглядають їх як частину банківського капіталу, дане визначення акцентує увагу на банківських ресурсах як на цілісному, структурованому об'єкті управління;

– формулювання поняття «банківській капітал», під яким слід розуміти тільки ті грошові кошти і виражені в грошовій формі матеріальні та нематеріальні цінності, які належать банку на правах власності, використовуються ним для започаткування своєї діяльності, забезпечують економічну самостійність та стабільність функціонування, визначають можливості банківської установи щодо мобілізації залучених і позичених ресурсів та є джерелом фінансування подальшої банківської діяльності й передумовою одержання прибутку. На відміну від існуючих підходів, що переважно ототожнюють банківський капітал із ресурсами банку, таке формулювання даної дефініції робить наголос на сутнісних ознаках капіталу саме як власних коштів банку та дозволяє чітко визначити його місце і призначення в складі банківських ресурсів;

дістали подальшого розвитку:

– формулювання функцій банку, серед яких у якості головної пропонується розглядати функцію фінансового посередництва, котру слід розглядати через поєднання у ній акумуляції грошових коштів, які вивільняються в процесі кругообороту капіталів підприємств та грошових доходів домашніх господарств, трансформаційної діяльності та розподілу і перерозподілу акумульованих коштів між суб'єктами ринку. Саме таке обґрунтування цієї функції дає можливість комплексно розглянути роль банків не тільки, як посередників на фінансовому ринку, але і як установи, здатної раціонально з максимальною вигодою, як для себе, так і суспільства в цілому, використати право тимчасового розпорядження акумульованими коштами;

– обґрунтування сутності залучених банківських ресурсів як коштів, мобілізованих банківською установою на фінансовому ринку за ініціативою фізичних і юридичних осіб на правах тимчасового розпорядження, повернення і платності для здійснення активних операцій та надання послуг з метою отримання прибутку. На відміну від існуючих підходів, що переважно ототожнюють залучені банківські ресурси із банківськими депозитами, дане формулювання дозволяє у більш широкому контексті визначити місце залучених ресурсів у складі банківських ресурсів, акцентуючи увагу на розмежуванні їхніх складових за ініціативою акумуляції.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Результатом вирішення комплексу поставлених у дисертації завдань є розробка сукупності пропозицій і рекомендацій практичного характеру стосовно реалізації банками ресурсної політики та зміцнення їхньої ресурсної бази, які включають наступні положення: 1) пропозиції щодо використання комплексної оцінки основних видів ризиків, які супроводжують діяльність банку при формуванні ресурсів, а саме депозитного ризику та ризику ліквідності, із зазначенням основних методів їх мінімізації; 2) рекомендації щодо проведення дослідження кола існуючих та потенційних клієнтів банку, аналіз джерел їх доходів і фінансові очікування з метою повного задоволення потреб у ефективному розміщенні грошових коштів; 3) рекомендації щодо розширення спектру банківських депозитних послуг; 4) пропозиції щодо створення багатофункціональної бази даних банку для управління інформацією про клієнтів; 5) визначення напрямів стимулювання клієнтів через систему маркетингових послуг, аукціони та інші форми заохочення щодо збільшення заощаджень на вигідних умовах; 6) рекомендації щодо удосконалення організаційної структури підрозділів банку з урахуванням запропонованих у дисертації спеціалізованих груп фахівців для розробки ресурсної політики враховуючи інтереси певного сегменту споживачів, на який орієнтується банківська установа, і застосовування індивідуального підходу до кожного клієнта з урахуванням його потреб та можливостей.

Наукові результати та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, отримали схвальну оцінку та використовуються у практичній діяльності Першого Львівського Управління ЗРД АТ «УкрСиббанк» (довідка №137-1/2259 від 18.05.2010 р.), Центрального відділення АТ «Єврогазбанк» м.Київ (довідка №118/227 від 12.04.2010 р.), Тернопільського центрального відділення Львівської філії ПАТ «Брокбізнесбанк» (довідка №91/1 від 02.08.2010 р.), Філії «Відділення ПАТ

Промінвестбанк в м.Тернополі» ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» (довідка №2148 від 14.09.2010 р.).

Наукові результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету (довідка №126-24/2040 від 22.09.2010 р.).

Особистий внесок здобувача. Всі результати дослідження, які викладені у дисертації і виносяться на захист, висновки та рекомендації отримані автором самостійно і є його науковим доробком. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистих досліджень автора.

Апробація результатів дисертації. Окремі положення та результати дослідження обговорені на наукових семінарах кафедри банківської справи Тернопільського національного економічного університету, а також пройшли апробацію й отримали позитивну оцінку на круглих столах, вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика» (м.Суми, 2006 р.); «Розвиток фінансово-кредитної системи України: здобутки, проблеми, перспективи» (м.Львів, 2006 р.); «Наука та освіта 2006» (м.Дніпропетровськ, 2006 р.); «Научная индустрия европейского континента – 2006» (м.Дніпропетровськ, 2006 р.); «Проблемы развития финансовой системы Украины в условиях глобализации» (г.Симферополь, 2007 р.); «Фінансові ресурси регіону: організація та управління» (м.Івано-Франківськ, 2006 р.); «Сучасний стан та перспективи розвитку банківської справи в Україні» (м.Львів, 2007 р.); «Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки» (м.Тернопіль, 2007 р.); «Фінансова політика України: реалії та перспективи розвитку» (м.Хмельницьк, 2008 р.); «Становлення і розвиток банківської системи України в умовах ринкових перетворень в економіці» (м.Тернопіль, 2008 р.); «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика» (м.Суми, 2008 р.); «Фінанси, грошовий обіг і кредит в підвищенні добробуту населення України» (м.Сімферополь, 2008 р.); «Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання» (м.Тернопіль, 2008 р.); «Економіка та фінанси в умовах глобалізації: досвід, тенденції та перспективи розвитку» (м.Макіївка, 2009 р.); «Фінансова система України: проблеми та перспективи розвитку» (м.Київ, 2009 р.); «Забезпечення стійкості банківської системи як необхідна умова подолання кризових явищ в економіці» (м.Тернопіль, 2010 р.).

Публікації. Основні положення та найбільш важливі результати дисертаційного дослідження викладено у 26 наукових публікаціях загальним обсягом 7,0 друк. арк. У тому числі: одна колективна монографія, 9 публікацій – у наукових фахових виданнях обсягом 4,0 друк. арк., 16 – в інших виданнях обсягом 2,1 друк. арк.

Структура роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 208 сторінок, що включає 15 таблиць на 14 сторінках, 15 рисунків на 14 сторінках, 16 додатків на 20 сторінках. Список використаних джерел налічує 224 позиції на 21 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділ 1 «Теоретичні засади реалізації ресурсної політики комерційних банків» присвячено розгляду теоретичних аспектів організації роботи банків із формування ресурсів як основи реалізації їх ресурсної політики в умовах ринкової трансформації економічних процесів.

У роботі визначено необхідність категоріального аналізу змісту банківських ресурсів і ресурсної політики як основи для правильного розуміння ролі банків у процесі мобілізації тимчасово вільних грошових коштів, що є базою для наукового обґрунтування сукупності пропозицій і рекомендацій, спрямованих на ефективну організацію роботи банків щодо акумулювання ресурсів.

На основі вивчення існуючих підходів до визначення суті банків у роботі визначено, що їх слід розглядати як головних фінансових посередників, які покликані забезпечувати акумулювання та перерозподіл грошових коштів з метою забезпечення нормального функціонування господарського механізму країни. Доведено, що функція фінансового посередництва є складною функцією, яка поєднує в собі акумулювання тимчасово вільних грошових коштів, трансформаційну діяльність, пов'язану зі зміною ризиковості, строковості, обсягів, просторового спрямування грошових потоків та розподілом і перерозподілом акумульованих коштів між суб'єктами ринку. Функція фінансового посередництва є головною, узагальнюючою функцією банків і такою, що визначає їх місце й роль у системі ринкових відносин.

Оцінка генезису наукових підходів до визначення понять «банківський капітал», «банківські ресурси», «ресурсна база» дозволила визначити основні можливі способи формулювання їх суті та, виявивши недоліки існуючих визначень, запропонувати власне трактування даних понять та провести їх розмежування, що дозволило зосередити увагу на банківських ресурсах як на цілісному структурованому об'єкті управління.

Зокрема банківський капітал запропоновано розглядати як грошові кошти, матеріальні і нематеріальні цінності, які належать банку на правах власності та є складовою частиною банківських ресурсів, які, в свою чергу, представляють собою сукупність усіх акумульованих банківською установою грошових коштів, що перебувають у розпорядженні банку на умовах власності чи прав розпорядження. У зв'язку із відсутністю однозначного трактування поняття «ресурсна база» в роботі на основі дослідження походження та лінгвістичного значення слова «база» запропоновано власне визначення даного поняття. Ресурсна база розглядається як частина банківських ресурсів, мобілізованих на фінансовому ринку і знаходиться у володінні і розпорядженні банку на даний момент часу та здатна створити умови та забезпечити можливості банку щодо проведення прибуткової діяльності, подальшої акумуляції коштів, підтримання банківської ліквідності (рис.1).

У роботі наголошено на важливому значенні ресурсної бази для розвитку і стабільності банківської системи та виокремлено завдання, які виконує ресурсна база на макро- та мікроекономічному рівні.

Завданнями, які виконує ресурсна база банків на макроекономічному рівні, є: 1) створення умов для прибуткового розміщення коштів суб'єктами ринку; 2) підвищення довіри до економіки,

фінансової та банківської системи країни з боку світового господарства; 3) підтримання ліквідності та забезпечення фінансової стійкості банківської системи. Завданнями на мікроекономічному рівні окремого банку є: 1) забезпечення фінансової основи діяльності банку як посередника фінансового ринку; 2) формування вихідних засад для перерозподілу коштів в інтересах забезпечення розширеного відтворення; 3) сприяння підвищенню капіталізації банків та виконанню вимог контролюючих органів; 4) підвищення довіри до банківської установи і підтримання її позитивного іміджу; 5) фінансування діяльності банку на стадії створення та при виникненні фінансових ускладнень у подальшій діяльності; 6) створення передумов для проведення розрахунків в економіці.

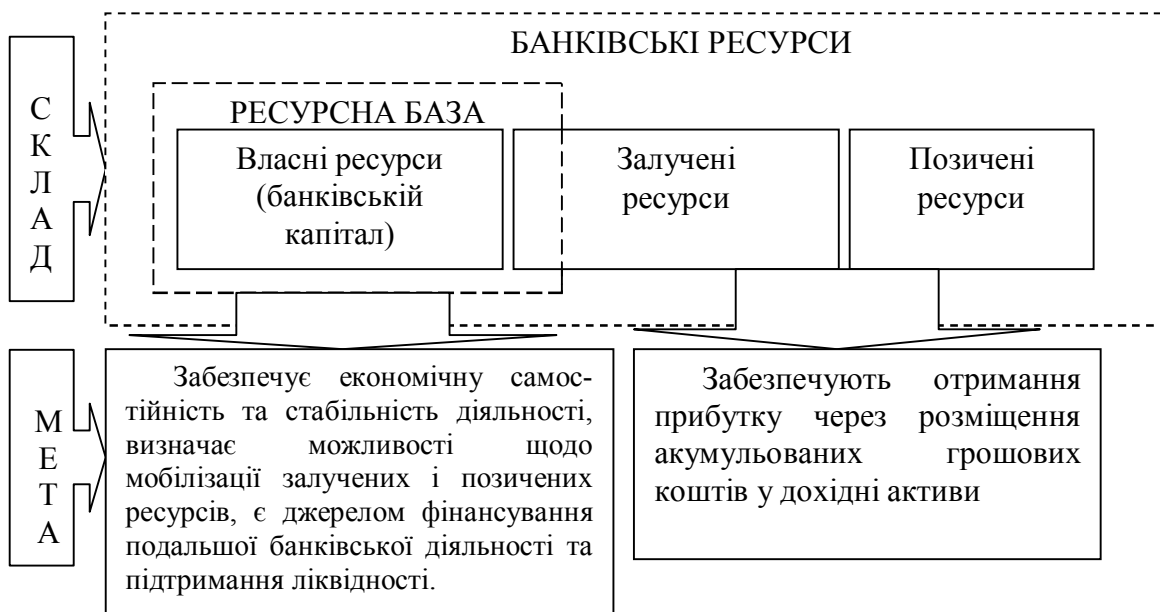

Рис. 1. Місце ресурсної бази банківської установи у складі її ресурсів

Оцінка діяльності банків як провідних фінансових посередників показала, що функціонування банківських установ в процесі мобілізації ресурсів повинно спиратися на розробку і реалізацію адекватної ресурсної політики. Тому в дисертації виділено окреме поняття «ресурсна політика». Дослідження показало, що у науковій літературі не подано окремого, чіткого визначення цього поняття. На основі аналізу змісту дефініції «політика» сформульовано власне визначення поняття «ресурсна політика», розкрито її цілі, завдання та окреслено елементи. Цілями ресурсної політики банку є: формування та нарощення власного капіталу банку; формування та поповнення резервного й інших фондів банку; залучення ресурсів на внутрішньому і зовнішньому ринках; створення обов'язкових резервів, згідно вимог центрального банку; підтримання загального рівня ліквідності банківської установи; мінімізація витрат на залучення ресурсів; контроль за здійсненням операцій банку з мобілізації ресурсів; мінімізація ризиків. Вказані цілі ресурсної політики банку визначають загальну спрямованість діяльності банківської установи та потребують деталізації, тому в роботі сформульовані завдання, на вирішення яких спрямована ресурсна політика: забезпечення визначеної послідовності дій банківських працівників, відповідальних за проведення операцій з формування ресурсів; сприяння прийняттю правильних управлінських рішень щодо можливості збільшення

ресурсної бази та загального обсягу ресурсів, а також необхідності мобілізації коштів на міжбанківському ринку та адекватній оцінці ризику за кожною пасивною операцією; поліпшення якості сформованого депозитного портфеля у відповідності до строків і обсягів залучених ресурсів; врахування інтересів і потреб клієнтів банку щодо розміщених ними коштів та адекватне реагування на зміни кон'юнктури фінансового ринку.

Рис. 2. Схема розробки і реалізації ресурсної політики банку

Досягнення поставлених цілей та ефективна організація процесу мобілізації ресурсів обумовлюється складом елементів ресурсної політики, серед яких в роботі виділені такі: 1) розподіл функціональних обов'язків керівництва та персоналу банку стосовно повноважень з розробки ресурсної політики і прийняття конкретних рішень щодо мобілізації тих чи інших ресурсів; 2) орієнтація діяльності банківської установи, з приводу мобілізації ресурсів на різні сегменти фінансового ринку з урахуванням змін, що відбуваються в економіці; 3) вихідна документація, яка слугує основою для організації взаємин із вкладниками, кредиторами, акціонерами банківської установи; 4) граничний рівень витрат, прийнятний для банку в процесі реалізації операцій із мобілізації ресурсів, що визначається відповідним рівнем доходності активних операцій і досягається

за допомогою проведення процентної політики; 5) напями організації контролю за діяльністю з мобілізації ресурсів у банківській установі з огляду на дотримання вимог центрального банку. Дані елементи відображають усі ключові аспекти організації діяльності комерційного банку, які повинні братися до уваги в процесі мобілізації ресурсів (рис. 2).

У роботі наголошено на важливості оптимізації ресурсної політики банку, яка передбачає узгодження інтересів банківської установи, клієнтів та економіки в цілому. Автором виділено загальні та специфічні критерії оптимальності ресурсної політики. Загальні критерії оптимальності містять позиції, притаманні всім банківським установам; специфічні – показують індивідуальні особливості обраної банком ресурсної політики.

Акцентовано на необхідності контролю в процесі реалізації ресурсної політики та виділено основні складові цієї роботи: 1) контроль за загальним станом сформованих ресурсів; 2) контроль за юридичним оформленням правовідносин банку з клієнтами, вкладниками, акціонерами в процесі мобілізації ресурсів; 3) контроль за дотриманням персоналом банку своїх повноважень. Для ефективного розподілу обов'язків персоналу банківської установи при проведенні операцій із мобілізації ресурсів запропоновано виділити в організаційній структурі банку окремий підрозділ, який би ніс відповідальність за розробку і реалізацію основних положень ресурсної політики.

Розділ 2 «Практичні аспекти формування банківських ресурсів в Україні в процесі реалізації ресурсної політики» присвячено аналізу практичних аспектів формування банківських ресурсів, результати дослідження яких дозволили обґрунтувати базові напями діяльності банків щодо досягнення цілей ресурсної політики в процесі її реалізації.

Основні тенденції формування ресурсів банківської системи є відображенням соціально-економічного та політичного стану країни упродовж всього періоду проведення ринкових перетворень. Розгортання кризових явищ у 2008-2009 роках спричинило уповільнення темпів зростання окремих складових банківських ресурсів (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка ресурсів, мобілізованих вітчизняними банківськими установами за період з 2006 по 2010 рр.

	01. 01. 2006 р.	01. 01. 2007 р.	01. 01. 2008 р.	01. 01. 2009 р.	01. 01. 2010 р.	01. 07. 2010 р.
Власний капітал, млн.грн.	25 451	42 566	69578	119263	115175	127162
Темпи зростання, %	139,5	167,2	163,5	171,4	96,6	110,4
Залучені ресурси, млн. грн.	185917	283875	359740	354953	334953	366089
Темпи зростання, %	138,8	152,7	126,7	98,7	94,4	103,1
Ресурси позичені на міжбанківському ринку, млн. грн.	10408	18612	47021	29708	20580	17658
Темпи зростання, %	---	178,8	252,6	69,3	69,3	85,8

В роботі проаналізовано вітчизняну практику формування банківського капіталу. Найбільшу частку у формуванні власного капіталу банківської системи займають «найбільші» банки (тобто ті, активи яких складають не менше 13000 млн. грн.), частка яких у загальній сумі власного капіталу банківської системи становить 66%.

Обґрунтовано, що формування та нарощення власного капіталу банків може відбуватися із двох джерел: зовнішніх і внутрішніх. Вплив фінансової кризи призвів до збитків або суттєвого зменшення прибутків вітчизняних банків, що робить проблематичним нарощення власного капіталу за рахунок внутрішніх джерел. З огляду на це, в роботі пропонується звернути увагу на зовнішні джерела, зокрема концентрацію банківського капіталу шляхом злиттів та поглинань, а також утворення банківських об'єднань, результатом чого має стати подолання негативних наслідків функціонування збиткових банків.

Визначено ряд факторів, які впливають на розмір власного капіталу банків та які повинні враховуватись при проведенні їхньої ресурсної політики: обсяги проведення активних операцій; специфіка клієнтури банківської установи; характер і ступінь ризику активних операцій; загальний стан економіки та напрями грошово-кредитної політики НБУ.

У результаті дослідження вітчизняної практики та динаміки формування залучених ресурсів банків з'ясовано, що їхня мобілізація, незважаючи на негативний вплив економічної кризи, має тенденцію до збільшення. Зростання ринку депозитних вкладів України більш ніж на половину забезпечується за рахунок припливу коштів фізичних осіб, а відтак, їх можна вважати основою банківських ресурсів. Залучені ресурси складають найбільшу питому вагу у банківських ресурсах і як основний елемент грошової маси відіграють важливу роль у економічних процесах, тому вони є об'єктом державного регулювання, яке здійснюється у формах обмеження відсотків, встановлення норм обов'язкового резервування і деяких окремих нормативів регулювання банківської діяльності. Виявлено негативні тенденції збільшення депозитів до запитання, що пов'язано із недовірою до банківської системи з боку вкладників, яка була викликана дією фінансової кризи, що, в свою чергу, призвело до виникнення строкових дисбалансів по відношенню до активних операцій, а також негативний вплив на стабільність залучених ресурсів недосконалої чинної законодавчої бази в Україні.

Визначено важливу роль позичених банківських ресурсів у підтриманні банківської ліквідності та покритті нестачі залучених коштів для здійснення кредитно-інвестиційних операцій. Особливістю їх формування є те, що ініціатива запозичення таких коштів, визначення обсягів та строків належить комерційному банку та співвідноситься із його потребами. Формування позичених банківських ресурсів може відбуватися за рахунок отримання на міжбанківському ринку кредитів від інших банків та центрального банку або емісії банківською установою цінних паперів власного боргу. Особливого значення набуває здійснення міжбанківського кредитування в період кризових явищ в економіці країни. Дослідження ринку міжбанківського кредитування в різні роки показало, що попит на кредитні кошти змінював тенденцію. Вплив на динаміку банківських запозичень упродовж

останніх років мали строки закордонних запозичень, розгортання кризових явищ у вітчизняній економіці та спад довіри клієнтів до банків. Необхідність підтримання банками ліквідності на належному рівні спричинило збільшення обсягів міжбанківських запозичень, що зумовлює потребу реалізації адекватної ресурсної політики, яка б забезпечила оптимальне співвідношення між різними складовими сформованих банком ресурсів і досягнення цілей його діяльності, передбачених розробленою політикою.

Розділ 3 «Перспективи оптимізації ресурсної політики вітчизняних банків» містить обґрунтування концептуальних основ забезпечення стабільності ресурсів банківських установ, можливості мінімізації ризиків в процесі реалізації ресурсної політики банків та розширення спектру діяльності банків у процесі формування ресурсної політики.

Реалізація стратегічних цілей ресурсної політики банку слугує підґрунтям для розробки концепції реалізації ресурсної політики, яка потрібна для правильного розуміння банківським менеджментом своєї ролі і функцій у процесі реалізації практичних дій, спрямованих на: формування і нарощення ресурсної бази банку, що має передбачати збільшення власних коштів як за рахунок внутрішніх, так і за рахунок зовнішніх джерел; залучення тимчасово вільних грошових коштів на депозити, що передбачає визначення напрямів удосконалення режимів функціонування вже існуючих депозитів у відповідності до змін ринкової кон'юнктури та потреб клієнтів, удосконалення системи страхування депозитів, своєчасне виконання банками норм обов'язкового резервування.

Реалізація концепції ресурсної політики повинна передбачати: визначення цілей і завдань банку щодо реалізації концепції; розробку стратегії та представлення її у вигляді відповідних документів та доведення їх положень до практичної реалізації; ефективну організацію роботи банку в напрямку формування ресурсів.

Доведено, що необхідною умовою реалізації ресурсної політики банку є врахування наявних ризиків банківської діяльності у процесі формування ресурсів та належна робота банку щодо їх мінімізації. Основна увага менеджменту банку при формуванні банківських ресурсів повинна бути зосереджена на визначенні і мінімізації ризику ліквідності. З цією метою управління ризиками банку слід проводити поетапно.

До окремих методів оцінки й управління ризиками в роботі віднесено: структурний аналіз банківських ресурсів; аналіз структури залучених ресурсів банку за формою вилучення; аналіз структури залучених ресурсів за строками; оцінка ризику трансформації ресурсів; оцінка ступеня стабільності залучених банківських ресурсів; створення інформаційної бази для аналізу якості залучених ресурсів банку; оцінка конкурентних позицій банку щодо можливості акумуляції додаткових ресурсів на ринку; аналіз ресурсів банку з урахуванням ступеня їх ліквідності.

Найважливішим аспектом проведення банком ресурсної політики є визначення напрямів розширення сфери його діяльності. В дисертації головну увагу звернено на такі: 1) розширення клієнтської бази банків та збереження постійної клієнтури; 2) залучення представників малого

бізнесу, як потенційних власників депозитних рахунків; 3) створення багатofункціональної бази даних для управління інформацією про клієнтів; 4) розширення спектру продуктів та послуг, що надаються; 5) розширення маркетингових прийомів щодо просування банківських продуктів; 6) мінімізація витрат при формуванні банківських ресурсів.

На основі аналізу зарубіжного досвіду впровадження нових депозитних продуктів автором запропоновано: застосування проведення сегментації клієнтської бази з метою виявлення потреб та пошуку індивідуального підходу до кожного клієнта; залучення коштів представників малого бізнесу на депозити; охоплення депозитними послугами сегменту молодих клієнтів; розширення кола депозитних рахунків з різноманітним режимом функціонування, що надаватиме вкладникам банку додаткові можливості по використанню своїх коштів із прийнятним рівнем доходів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичні узагальнення й отримано нове розв'язання наукових проблем, що виявляються у формуванні на концептуальному рівні сукупності підходів до розроблення і реалізації банками ресурсної політики. Це дало змогу сформулювати загальні теоретичні та практичні висновки.

1. Визначення змісту діяльності банківських установ дало змогу обґрунтувати їх провідну роль в забезпеченні взаємодії між суб'єктами економіки в сфері грошових відносин. Аналіз позитивних і негативних моментів основних підходів до визначення сутності банків дозволив визначити їх як головних фінансових посередників у ринковій економіці, які забезпечують акумулювання тимчасово вільних грошових коштів з подальшим їх перерозподілом та наданням суб'єктам ринку для проведення виробничої діяльності та задоволення потреб невиробничого характеру. При цьому у якості головної функції банків запропоновано розглядати функцію фінансового посередництва, яка поєднує в собі акумуляцію грошових коштів, котрі вивільнюються в процесі кругообороту капіталів підприємств та грошових доходів домашніх господарств, а також трансформаційну діяльність, пов'язану зі зміною таких якісних характеристик грошових потоків, що проходять через банки, як рівень ризикованості, строковість, обсяги, просторове спрямування та розподіл і перерозподіл акумульованих коштів між суб'єктами ринку.

2. З'ясування сутності ресурсів банківських установ обумовило необхідність з'ясування економічного змісту понять «банківський капітал», «банківські ресурси», «ресурсна база». Вивчення основних підходів до даних дефініцій дало змогу їх розмежувати та зробити наголос на сутнісних ознаках капіталу банку саме як власних коштів банківської установи, розкрити місце і призначення банківського капіталу в складі банківських ресурсів. Відсутність єдиних підходів щодо визначення ресурсної бази банку надала можливість запропонувати власне розуміння цього поняття і визначити головні завдання ресурсної бази банку у процесі функціонування банківської системи, класифікувавши їх за макро- та мікроекономічними рівнями.

3. Вирішення теоретичних і практичних питань формування банками стійкої ресурсної бази, мобілізації необхідних за обсягами та структурою залучених ресурсів і підтримання банками

надійності та ліквідності за допомогою позичених коштів, потребує розробки й реалізації відповідної ресурсної політики. Необхідність обґрунтування даної дефініції пов'язана із потребою зосередження уваги на управлінському аспекті організації діяльності банку із акумуляції грошових коштів, вказуючи на необхідність формування ресурсів з урахуванням стратегічних цілей діяльності банківської установи. Такими цілями при проведенні ресурсної політики, з одного боку, мають стати: створення вихідних умов для ефективного функціонування банку, мобілізація вільних ресурсів суб'єктів економіки, досягнення та підтримання на належному рівні позиції рентабельності, ліквідності, мінімізації ризиків, фінансової стійкості, оптимізація депозитного портфелю банку. З іншого боку, така політика має проводитись при дотриманні вимог регулюючих органів та орієнтуванні на мінімізацію витрат банку.

4. Дослідження передумов формування банківських ресурсів показало, що основною умовою ефективної акумуляції банківських ресурсів є стабільне економічне становище країни та довіра суб'єктів ринку до банківської системи. В умовах кризових явищ в економіці важливою умовою для мобілізації тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку є наявність сформованої ресурсної бази належних розмірів, яка здатна підтримати ліквідність та забезпечити фінансову стійкість банків у непередбачуваних ситуаціях. Тому запропоновано розглядати ресурсну базу банку як окреме поняття, що дає можливість виділити її у складі банківські ресурсів і звернути особливу увагу на створення необхідних умов для ефективною банківської діяльності.

5. Аналіз практичних аспектів формування банківських ресурсів в Україні дозволив зробити висновки про те, що незважаючи на стійку тенденцію зростання власних коштів банків, спостерігається суттєве уповільнення їх росту, яке пояснюється впливом фінансової кризи, невиваженою кредитною політикою банків, втратою довіри вкладників до банківської системи та масовим вилученням депозитів. Дані обставини вказують на необхідність подальшого нарощення банківського капіталу. Оскільки показники прибутковості банківської діяльності на сьогодні мають негативне значення і нарощення капіталу за рахунок цього джерела неможливе, акцентовано увагу на зовнішніх джерелах поповнення власних коштів, зокрема шляхом утворення банківських об'єднань.

6. Важливим моментом при плануванні стратегічних напрямів ресурсної політики банківської установи є формування залучених ресурсів, від обсягу яких залежить можливість банку проводити активні операції. Визначальним аспектом ресурсної політики банків при залученні ресурсів є підтримання належного рівня ліквідності, що, в свою чергу, тягне за собою необхідність дотримання банками оптимальної структури залучених ресурсів, формування котрих також зазнало впливу як загальносвітових, так і внутрішніх економічних і політичних тенденцій в країні. Результатом такого впливу стало перегрупування депозитів у бік скорочення їх термінів, що негативно позначається на можливостях здійснювати довгострокові вкладення банківських установ.

7. Оцінка умов формування третьої важливої складової банківських ресурсів показала, що в період кризових явищ в економіці країни особливого значення набуває здійснення міжбанківського кредитування. Як показало дослідження ринку міжбанківського кредитування, в різні роки попит на

кредитні кошти змінював тенденцію. Вплив на динаміку банківських запозичень упродовж останніх років мали строки закордонних запозичень, розгортання кризових явищ у вітчизняній економіці та зниження довіри клієнтів до банків. Необхідність у цей період підтримання банками ліквідності на належному рівні спричинило збільшення обсягів міжбанківських запозичень.

8. Оптимізація ресурсної політики вітчизняних банків потребує вдосконалення традиційних напрямів роботи банків при акумуляції ресурсів. У зв'язку з цим на концептуальному рівні сформульовано порядок дій банківської установи в процесі реалізації ним ресурсної політики, що відображає основні складові відповідної концепції: визначення завдань формування ресурсів у відповідності до стратегічних цілей ресурсної політики; обґрунтування елементів концепції реалізації ресурсної політики відповідно до сформульованих завдань; виділення головних факторів впливу на можливості банку щодо акумуляції ресурсів; збір та обробка інформації, яка необхідна для проведення операцій із мобілізації тимчасово вільних коштів; формування структури ресурсів у відповідності до потреб банку; мінімізація ризиків, які супроводжують формування та коригування обсягів і структури банківських ресурсів.

9. Серед ризиків, які виникають при формуванні банками ресурсів у якості головних визначено ризик незбалансованої ліквідності, ризик втраченої вигоди, процентний ризик, ризик трансформації. Мінімізація впливу даних ризиків на формування банківських ресурсів повинна забезпечуватися комплексним управлінням та відбуватися поетапно, а саме: 1) виявлення ризиків; 2) виявлення джерел інформації необхідної для оцінки ризиків; 3) оцінка імовірності реалізації ризиків; 4) вибір методів мінімізації чи уникнення ризиків; 5) ретроспективний аналіз результатів управління ризиками.

10. Важливим напрямом підвищення ефективності реалізації ресурсної політики банку є вдосконалення традиційних напрямів роботи банківських установ щодо мобілізації тимчасово вільних коштів на фінансовому ринку. Зокрема це передбачає: 1) проведення дослідження кола існуючих та потенційних клієнтів банку, аналіз джерел їх доходів і фінансові очікування, вплив коливання рівня цін з метою повного задоволення потреб клієнтів; 2) розширення клієнтського сегменту банку за рахунок залучення представників малого бізнесу та молоді як потенційних власників депозитних рахунків; 3) проведення банківською установою роботи щодо збору інформації про клієнтів; 4) розширення спектру продуктів та послуг, що надаються; 5) розширення маркетингових прийомів щодо просування банківських продуктів; 6) мінімізація витрат при формуванні банківських ресурсів; 7) удосконалення організаційної структури банку для розробки і впровадження ресурсної політики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Розвиток банківської системи України, як основа реалізації стратегії економічного зростання: монографія / [О.В. Дзюблюк, Б.П. Адамик, Г.Р. Балянт та ін.]; за ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2010. – 384 с. (20 д. а.; особисто автору належить 0,9

д.а.: частина розділу 3 (пп. 3.2) – «Комерційні банки як основа забезпечення стабільного розвитку банківської системи України» – оптимізація діяльності банківських установ щодо організації депозитних операцій)

У наукових фахових виданнях:

2. Галіцейська Ю. М. Перспективи розвитку депозитної політики комерційних банків / Ю. М. Галіцейська // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2003. – Вип. 8. – С. 38–43 (0,3 д.а.).

3. Галіцейська Ю. М. Формування ресурсів комерційних банків / Ю. М. Галіцейська // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТДЕУ – Вип. 15. – 2006. – С. 161–163 (0,3 д.а.).

4. Галіцейська Ю. М. Ресурсна база комерційних банків: сучасний стан та можливі напрями оптимізації / Ю. М. Галіцейська // Вісник Тернопільського державного економічного університету. – 2006. – № 3. – С. 124–130(0,5 д.а.).

5. Галіцейська Ю. М. Структура ресурсів комерційного банку та методи вирівнювання дисбалансів в процесі їх розміщення / Ю. М. Галіцейська // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – Вип. 11. – С. 75–82 (0,4 д.а.).

6. Галіцейська Ю. М. Капіталізація банківської системи України : проблеми та перспективи / Ю. М. Галіцейська // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2008. – № 4. – С. 76–82 (0,52 д.а.).

7. Галіцейська Ю. М. Перспективи розвитку банківської системи України в умовах світових глобалізаційних процесів / Ю. М. Галіцейська // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: глобалізація та євроінтеграція (Збірник наукових праць) ; НАН України ; Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2008. – Вип. 1 (69). – С. 207–214 (0,52 д.а.).

8. Галіцейська Ю. М. Вплив світової економічної глобалізації на присутність іноземного капіталу в банківській системі України / Ю. М. Галіцейська // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Науковий збірник. – Івано-Франківськ, 2008. – Випуск IV. – Том 2. – С. 148–153 (0,41 д.а.).

9. Галіцейська Ю. М. Оптимізація роботи банків із залучення депозитів населення в умовах фінансової кризи / Ю. М. Галіцейська // Банківська справа. – 2009. – № 6. – С. 85–91 (0,5 д.а.).

10. Галіцейська Ю. М. Оптимізація діяльності банківських установ щодо організації депозитних операцій / Ю. М. Галіцейська, О. Л. Малахова // Світ фінансів. – Тернопіль, 2010. – № 3. – С.18-30 (1 д. а.; особисто автору належить 0,5 д.а.: аналіз сучасного стану депозитного залучення коштів та необхідність розширення спектру депозитних операцій).

В інших виданнях:

11. Галіцейська Ю. М. Актуальні питання фінансової стійкості в контексті формування банківських ресурсів / Ю. М. Галіцейська // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання». / ред. колег. Васильчишин О. Б. [голова та ін.] – Тернопіль, 31 жовтня 2008 р. – С. 35–37 (0,1 д.а.).

12. Галіцейська Ю. М. Депозити населення – важливе джерело залучених ресурсів банків / Ю. М. Галіцейська // Труды III Международной научно–практической конференции аспирантов и студентов «Проблемы развития финансовой системы Украины в условиях глобализации». / відп. за вип. Друзин Р.В. – Сімферополь, 21–23 марта 2007 г. – С. 31–32 (0,1 д.а.).

13. Галіцейська Ю. М. Джерела формування та методи управління залученими та позиченими ресурсами банків / Ю. М. Галіцейська // Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції «Научная индустрия европейского континента – 2006». Том 1 «Экономические науки». / отв. ред. Екимов С. В. – Дніпропетровськ, 1–15 грудня 2006 р. – С. 8–10 (0,1 д.а.).

14. Галіцейська Ю. М. Злиття банків як один з методів консолідації капіталу / Ю. М. Галіцейська // Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції до 30-ти річчя факультету банківського бізнесу ТНЕУ «Становлення і розвиток банківської системи України в умовах ринкових перетворень в економіці». / відп. за вип. Ткачук В.О. – Тернопіль : Астон, 2008. – С. 34–35 (0,1 д.а.).

15. Галіцейська Ю. М. Напрями оптимізації роботи банків щодо депозитного залучення ресурсів в умовах фінансової кризи / Ю. М. Галіцейська // Збірка тез I Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка та фінанси в умовах глобалізації: досвід, тенденції та перспективи розвитку». / ред. рада В. І. Веретенников [голова та ін.] – Макіївка, 22–24 квітня 2009. – Том I. – С. 43–46 (0,1 д.а.).

16. Галіцейська Ю. М. Перспективи діяльності іноземних банків у банківській системі України / Ю. М. Галіцейська // Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика». / ред. коллег. А. О. Єпіфанов [голов. ред. та ін.] – Суми, 15–16 травня 2008 р. – С. 23–24 (0,1 д.а.).

17. Галіцейська Ю. М. Перспективи та шляхи оптимізації формування власного капіталу банків / Ю. М. Галіцейська // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансові ресурси регіону: організація та управління». / ред. коллег. Ткачук І.Г. [голов. ред. та ін.] – Івано-Франківськ, 9–11 листопада 2006 р. – С. 129–131 (0,1 д.а.).

18. Галіцейська Ю. М. Проблеми ефективного розміщення ресурсів комерційного банку / Ю. М. Галіцейська // Збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (25–26 травня 2006 р.) «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика». / ред. коллег. А.О. Єпіфанов [голов. ред. та ін.] – Суми : УАБС НБУ, 2006. – С. 81–82 (0,1 д.а.).

19. Галіцейська Ю. М. Проблеми фінансової стійкості в контексті формування ресурсів комерційних банків / Ю. М. Галіцейська // Збірник наукових праць I Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Фінансова політика України: реалії та перспективи розвитку». / ред. коллег. Михайлівська І. М. [голова редколегії та ін.] – Хмельницьк, 15–16 травня 2008 р. – Том II. – С. 41–43 (0,4 д.а.).

20. Галіцейська Ю. М. Проблеми формування ресурсної бази банків / Ю. М. Галіцейська // Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «Наука та освіта 2006» (23–31 січня 2006 р.). / відп. ред. Біла К. О. – Дніпропетровськ. – Том 7. – С. 62–63. – (Економічні науки) (0,1 д.а.).

21. Галіцейська Ю. М. Процеси глобалізації економіки та банківська система України / Ю. М. Галіцейська // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку банківської справи в Україні». / ред. колег. Вовчак О. Д. [голова та ін.] – Львів, 17–18 травня 2007 р. – С. 190–192 (0,1 д.а.).

22. Галіцейська Ю. М. Сучасний стан та проблеми ринку банківських кредитних послуг / Ю. М. Галіцейська // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки». / ред. колег. Юрій С. І. [відп. ред. та ін.] – Тернопіль, 24–26 жовтня 2007 р. – С. 298–300 (0,13 д.а.).

23. Галіцейська Ю. М. Сучасний стан, проблеми та напрями роботи банків щодо залучення депозитів / Ю. М. Галіцейська // Збірник тез доповідей Міжнародного наукового круглого столу «Забезпечення стійкості банківської системи як необхідна умова подолання кризових явищ в економіці». / ред. колег. Дзюблюк О.В. [відп. ред. та ін.] – Тернопіль, 23 березня 2010 р. – С. 43–46 (0,1 д.а.).

24. Галіцейська Ю. М. Уникнення ризиків при розміщенні залучених ресурсів / Ю. М. Галіцейська // Тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів та молодих учених «Розвиток фінансово-кредитної системи України: здобутки, проблеми, перспективи». / наук. ред. Смовженко Т. С. – Львів, 27–29 вересня 2006 р. – С. 24–25 (0,1 д.а.).

25. Галіцейська Ю. М. Формування оптимальної ресурсної бази банків як складова фінансової стійкості / Ю. М. Галіцейська // Всеукраїнська науково-практична конференція «Фінанси, грошовий обіг і кредит в підвищенні добробуту населення України». / програмн. комітет Воробйов Ю. М. та ін. – Сімферополь ; Коктебель, 16–18 травня 2008 р. – С. 83–84 (0,1 д.а.).

26. Галіцейська Ю. М. Чинники формування ресурсної бази банків / Ю. М. Галіцейська // Збірка наукових праць за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансова система України: проблеми та перспективи розвитку». / головн. ред. Данілов О.Д. – Київ, 16 листопада 2009 р. – С. 45–47 (0,1 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Галіцейська Ю.М. Ресурсна політика комерційних банків в умовах ринкових перетворень економіки України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2011.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретичних засад формування ресурсної політики банків та розробленню методичних основ її практичної реалізації в сучасних умовах ринкової трансформації.

Визначено роль та зміст діяльності банків на фінансовому ринку. Досліджено структуру банківських ресурсів, визначено поняття ресурсної політики, обґрунтовано її цілі, елементи та особливості реалізації в умовах ринкових трансформацій в економіці.

Розглянуто практичні аспекти формування банківських ресурсів в Україні в процесі реалізації

ресурсної політики. Проаналізовано структуру та механізм формування власного капіталу банків, залучених ресурсів та ресурсів сформованих на позичкових засадах.

Запропоновано концепцію формування і реалізації ресурсної політики банків як основу досягнення стратегічних цілей ресурсної політики. Обґрунтовано практичні рекомендації щодо мінімізації ризиків в процесі провадження ресурсної політики на сучасному етапі розвитку економіки. Сформульовано рекомендації щодо стратегії розширення спектру діяльності банків в процесі реалізації ресурсної політики.

Ключові слова: банківські ресурси, ресурсна база банків, банківський капітал, ресурсна політика, залучені ресурси, ризик ліквідності, депозит.

АННОТАЦИЯ

Галицкая Ю.Н. Ресурсная политика коммерческих банков в условиях рыночных преобразований экономики Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2011.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических основ формирования ресурсной политики банков и разработке методических основ ее практической реализации в современных условиях рыночной трансформации.

В работе определена роль и содержание деятельности банков на финансовом рынке как главных финансовых посредников. При этом в качестве ключевой функции банков, определяющей их место в системе рыночных отношений, предложено рассматривать посредническую функцию.

На основе анализа научных подходов к определению понятий «банковский капитал», «банковские ресурсы», «ресурсная база» предложена собственная их трактовка и проведено четкое теоретическое разделение. В диссертации сформулировано понятие ресурсной политики, обоснованы её цели, элементы и особенности реализации в условиях рыночных преобразований в экономике. Обусловлена необходимость оптимизации ресурсной политики, предусматривающей согласование интересов банка, его клиентов и экономики; выделены общие и индивидуальные критерии оптимальности ресурсной политики, установлена необходимость контроля при ее реализации; предложены основные компоненты данной работы. Обоснована необходимость создания отдельного внутрибанковского структурного подразделения, на которое предлагается возложить ответственность за разработку и реализацию основных направлений ресурсной политики банка.

Рассмотрены практические аспекты формирования банковских ресурсов в Украине в процессе реализации ресурсной политики. Проанализирована структура и механизм формирования собственного капитала банков, привлеченных ресурсов и ресурсов, сформированных на ссудных началах. Акцентируется внимание на возможности пополнения собственного капитала банка из внешних источников, связанных со слияниями и поглощениями банков, а также созданиями банковских объединений. Определены факторы негативного влияния на тенденции формирования,

структуру и стабильность привлеченных средств банков. Установлена важная роль банковских ресурсов, привлеченных на ссудной основе.

Обоснована концепция формирования и реализации ресурсной политики банков, являющаяся основой достижения стратегических целей банка и направленная на формирование и увеличение его ресурсной базы, а также привлечение свободных денежных средств финансового рынка на банковские счета. Сформулированы практические рекомендации, касающиеся уменьшения рисков в процессе осуществления ресурсной политики. Особенное внимание обращено на определение и минимизацию риска ликвидности. Рассмотрены методы оценки и управления рисками.

Сформирована стратегия расширения спектра деятельности банков в процессе реализации ресурсной политики, в частности: сохранение имеющейся и привлечение новой клиентуры, создание многофункциональной базы данных для управления информацией о клиентах. Исследован зарубежный опыт внедрения новых депозитных услуг и предложены направления усовершенствования депозитного обслуживания клиентов банков в Украине.

Ключевые слова: банковские ресурсы, ресурсная база банков, банковской капитал, ресурсная политика, привлеченные ресурсы, риск ликвидности, депозит.

ANNOTATION

Galitseyska Y.M. Resource policy of commercial banks in conditions of market economy reforms in Ukraine. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economic Studies. Specialty 08.00.08 – Money, finance, and credit. – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2011.

The dissertation is devoted to the theoretical basis of resource policy formation and development of methodological basis of its practical realization in modern conditions of market transformation.

The role and the content of the banking activities in the financial market is defined in this thesis. The bank resources structure is investigated the notion of resource policy is defined, its objectives, elements and features of its realization of the period of the market transformation in economy. The practical aspects of bank resources in Ukraine in the implementation of resource policy are considered in the dissertation. The structure and the mechanism of the bank resources formation, the resources involved and the resources generated on loan basis are analyzed in the work.

The conception of formation and realization of the bank resource policy as a basis for achieving strategic aims of the resource policy is proposed. The practical recommendations to minimize risks in the process of conducting resource policy at the present stage of economic development are substantiated in the thesis. The recommendations on strategies for expanding the scope of banks activities in the process of banks activities in the process of carrying out the resource policy.

Key words: bank resources, resource base of banks, banking capital, resource policy, liabilities, liquidity, deposit.